

KVINNLIGA SKÅDARE VÄCKER REAKTIONER

Åtta målmedvetna fågelskådare traskar fram, med tubkikare på axlarna och blickarna riktade ömsom mot himlen, ömsom mot närliggande buskage.

Ett sådant här gäng är en vanlig syn på Ölands södra udde i flyttfågeltider. Ändå tilldrar vi oss uppmärksamhet: vår grupp består enbart av kvinnor.

Gigi Sahlstrand, en av Stockholmsområdets skickligaste fågelskådare, går i spetsen och är oftast den som först hojtar till när nya fåglar syns eller hörs.

– Titta, vitkindade gäss därborta, över Schäferiängarna! Kolla igenom flocken nu, det kan finnas en rödhalsad gås bland dem!

Vi andra riktar om kikarna och hjälps åt att spana efter en avvikande gås i mängden, men tyvärr... Inte denna gång. I gengäld får vi se en havsörn vid horisonten, ovanför ett moln av trutar som den just har skrämt upp.

Sedan hör vi Gigi ropa igen:

– Labb därute... kustlabb! Den går höger, lågt över vattnet, passerar lastbåten... NU!

Det är fullt ös hela tiden, när Cirkeln följer med på en av de resor som Stockholms Ornitologiska Förening, StOF, sedan några år tillbaka anordnar för enbart kvinnor.

Blandade reaktioner

Internt i StOF är det ingen som reagerar nämnvärt på benämningen ”tjejskådare”, men yttrar man det ordet bland män utanför fågelskådarkretsar utbryter oftast ett fasligt skrattande och kommenterande.

Pröva får ni se!

Däremot ger resorna ibland upphov till andra reaktioner. Gigi berättar hur hon av en manlig medlem fick frågan: ”Men vad GÖR ni egentligen på era resor?”

– ”Skådar”, svarade jag förstås. ”Vad annars?” Men okej, när vi var i Abisko en sommar tog vi ett oplanerat dopp i jokken en dag när det var jättevarmt. Det hade vi inte gjort om det varit killar med.

Andra medlemmar ifrågasätter starkt att det ordnas särskilda aktiviteter för tjejer:

”Släng bort genusperspektivet och låt oss bygga en verksamhet kring det grundläggande intresset istället för att införa konstlade barriärer när andra skrankor undan för undan rivs i skådarleden”, skrev häromåret en manlig debattör i StOFs tidskrift Fåglar i Stockholmstrakten.

Han bad i samma inlägg läsarna att göra ett tankeexperiment: ”Vad skulle ske om föreningen började med särskilda killaktiviteter?”

Männen dominerar

Men fågelskådningen är extremt mansdominerad, särskilt när det kommer till sådana saker som innehav av kvalificerade kikare och tubkikare, medlemskap i Club 300 (föreningen för dem som vill se och få kunskap om sällsynta fåglar), samt ledande förtroendeposter.

Utifrån ett könsneutralt perspektiv borde kanske en föreningsaktiv medlem som Gigi, som även är en ”kändis” i Stockholmsområdets fågelskådarkretsar, någon gång ha blivit tillfrågad.

– Nej, konstaterar Gigi. Ofta finns det tjejer med i styrelserna, men sällan på en ledande position som t ex ordförande. Männen hittar andra män, på något sätt, de handplockar varandra.

Under pauser i fågelskådandet, när vi pustar ut en stund med termoskaffe och mackor, funderar vi ibland tillsammans på varför det är så svårt för tjejer att hävda sig i skådar-sammanhang.

Är det så att männen mer eller mindre omedvetet tar för sig, tar plats på ett annat sätt än kvinnor? Eller är det tjejerna som är

TEXT: EVA STENVÅNG LINDQVIST
FOTO: MAUD ROBBERTS

för fega, eller ”snälla”, och låter karlarna hållas? Finns det fog för känslan som några ger uttryck för att kvinnor på något sätt inte ”syns” eller räknas där männen dominerar, och att de inte heller antas ha någonting att tillföra.

”Kände mig uttittad”

Gigi minns hur det var när hon för 13 år sedan började delta i fågelexkursioner:

– Jag kände mig så uttittad. ”En ensam tjej med en tubkikare!” Man var som en utböling. Och deras sätt att bemöta mig var som om jag ingenting kunde... ”titta där, lilla vännen, där sitter en blåmes...”

– Idag märker jag inte det på samma sätt. Kanske utstrålar jag auktoritet och vågar ta för mig. Kanske har det också med mitt jobb att göra. Jag arbetar som projektledare inom IT, en mansdominerad bransch där man måste hävda sig väldigt mycket som tjej för att räknas, betydligt mer än en karl.

– Det är en ganska tuff jargong bland de manliga skådarna gentemot den som gör fel, fortsätter Gigi. Och är man tjej granskas på något sätt allt man gör extra noga. Man är hela tiden utpekad.

Ett forum där den tuffa jargongen är särskilt tydlig är Brevduvan, den mailinglista där många fågelintresserade finns med.

– Det är hur sällan som helst man ser en kvinna göra ett inlägg, och jag gör det inte själv heller.

Tog initiativet

Gigi var den som tog initiativ till särskilda skådarresor för tjejer i StOF.

– Som ny fågelskådare hade jag hakat på exkursionerna mycket tidigare om det varit fler tjejer med, och kvinnliga ledare, fortsätter hon. Det finns helt klart ett behov av sådana här resor, som ger oss tjejer utrymme.

Taigasångare eller den ovanligare bergstaigasångaren? Gigi Sahlstrand (mitten), lyssnar och spanar tillsammans med andra skådare på Ölands södra udde.

– Gladare stämning. Lättare till skratt. Mindre prestigefyllt. Mindre jargong, sammanfattar hon skillnaden mellan att skåda med enbart kvinnor och i ett mansdominerat gäng.

I grannlandet Danmark finns ett kvinnligt skådarnätverk, Fuglepigerne, med adress www.fuglepigerne.dk. Nätverket startades av Sanne Busk 2006, av ett skäl som vi känner igen: mansdominansen i skådarleden. Nätverket har redan blivit en succé.

Skulle något motsvarande behövas i Sverige?

– På ett sätt kan jag hålla med debattören i vår tidskrift om att man inte ska särskilja tjejer, säger Gigi. Samtidigt är det en superbra idé, om det leder till att fler tjejer kommer ut och skådar. Det finns ju kvinnliga nätverk inom många andra områden, som jakt och cykling till exempel, vilket visar att det finns ett behov.

Välvilja – eller?

Under dagarna på Öland har exkursionsdeltagarna berättat för varandra om incidenter som kanske bäst kan beskrivas som exempel

på missriktad välvilja. En sådan inträffar även på den här resan, när skådargänget en morgon parkerar minibussen vid Ölands södra udde och packar ur tubkikarna.

En medelålders skådarkollega närmar sig, hälsar vänligt, frågar varifrån vi kommer och fortsätter:

– Vad DUKTIGA ni är!

Vi ser antagligen ut som frågetecken allihop, för han förtydligar sig:

– Ni har ju kört så långt. Ända från Stockholm! Det var bra gjort.

Vi förstår fortfarande ingenting, eller rättare sagt: nu gör vi det. Så en av deltagarna svarar med låtsad förvåning:

– Men det är ju jättemånga skådare som har kört hit från Stockholm den här helgen!!

Mannen ler nu så överseende som bara den kan göra som tror sig prata med någon med begränsad fattningsförmåga.

När han försvunnit utom synhåll utbyter vi alla blickar.

– Halleduttanemejdå, säger Gigi. Tjejer som kan köra alldeles själva och skåda utan att ha en karl med sig, tänk va! ■